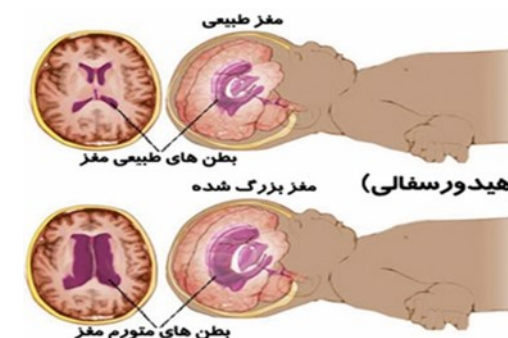

مرکز آموزشی درمانی امین اصفهان

هیدروسفالی

تهیه کننده: واحد آموزش سلامت

تایید کننده: کمیته آموزش بیمار

تاریخ تهیه: 1403

منابع: ClinicalKey, WebMD, Mayo clinic

شرح بیماری:

به طور طبیعی همه انسان ها، مقداری مایع مغزی- نخاعی در اطراف مغز و نخاع خود دارند، این مایع، به طور مرتب در اطراف مغز و نخاع در حال چرخش است و مواد مغذی را در اختیار سلول های عصبی قرار می دهد و مواد زائد حاصل از سوخت و ساز را دور می کند. اگر گردش این مایع به عللی دچار وقفه شود یا بیشتر از مقدار نیاز تولید شود، تجمع بیش از اندازه آن موجب افزایش فشار درون مغز می شود. در نتیجه استخوان های جمجمه برای سازگاری به اطراف کشیده می شوند و سر از حد طبیعی بزرگ تر می شود. در این شرایط بافت مغزی نیز نازک تر می شود و فشار زیاد، به آن آسیب می رساند. هیدروسفالی از واژه های (هیدر) به معنای آب و (سفالی) به معنای سر تشکیل شده است و به افزایش غیرطبیعی مایع مغزی - نخاعی در بطن های مغز گفته می شود.

علائم:

علائم بستگی به سن شروع و شدت عدم تعادل بین تولید و جذب مایع مغزی- نخاعی دارد. اگر کودک هنگام تولد به بیماری مبتلا شده باشد، سر به شکل غیرطبیعی بزرگ است و یا اینکه هنگام تولد اندازه سر نوزاد طبیعی است، اما در ماه های بعد به سرعت رشد می کند. علائمی که در نوزادان دیده می شود عبارتند از:

• بزرگی جمجمه

• نازکی استخوان جمجمه و ملاج های بزرگ و برآمده

• ناتوانی در تکان دادن سر

• عدم رشد عضلات گردن

• اختلال دید و لوچی

• انحراف مردمک ها به طرف پایین و خارج

• پوست سر شفاف و سپاهرگ های برجسته

• گرفتگی اندام های تحتانی

• تحریک پذیری

• گریه متغیر

• استفراغ و مک زدن سخت، بی اشتها و لاغری

• وزن تنه و پاها کمتر از وزن سر

• تشنج

• علائمی که در کودکان بزرگ تر و بزرگسالان مشاهده می شود عبارتند از:

• سردرد

• تهوع و استفراغ جهشی

• ورم اعصاب ته چشم و دوبینی یا تاری دید

• اختلال تعادل و اختلال در راه رفتن

• بی اختیاری ادرار

• خستگی شدید

• تحریک پذیری و یا حتی تغییر شخصیت یا از دست رفتن حافظه و همچنین زوال عقلی

علل شایع:

• به طور کلی هیدروسفالی به دو علت ایجاد می شود:

• افزایش ترشح مایع مغزی - نخاعی

• انسداد در مسیر طبیعی حرکت مایع مغزی - نخاعی یا

• ایجاد مشکل در محل جذب این مایع

- شایع ترین علت هیدروسفالی، علت مادرزادی است که مربوط به قبل از تولد است و در اثر عفونت های داخل رحم و بیماری های ژنتیکی ایجاد می شود. این بیماری ها بر رشد مغز و نخاع اثر می گذارند و سبب اختلال در عملکرد طبیعی آن ها می شوند. علل دیگری که بعد از تولد کودک منجر به هیدروسفالی می شود عبارتند از:

- ضربات وارده به سر و صورت و سیستم عصبی
- خونریزی مغزی
- تومور و کیست ها در مغز
- عفونت هایی مانند مننژیت

عوارض احتمالی:

- به دنبال ایجاد هیدروسفالی ممکن است عوارض زیر در بیمار ایجاد شود:
- خشکی اندام ها و بی حرکتی
- اختلال در رشد بدن
- عقب ماندگی ذهنی
- عدم تکلم
- عوارض مربوط به بیهوشی و عمل جراحی
- عوارض مربوط به شنت مانند عفونت و تورم، قرمزی و حساسیت در سر شنت و ...

تشخیص:

- هر کودکی که دارای هر یک از نشانه های بالا باشد، باید توسط پزشک ارزیابی شود. این ارزیابی شامل:
- سونوگرافی

سی. تی. اسکن

ام. آر. آی

همچنین از آتسفالوگرافی یا ونتریکولوگرافی برای تعیین محل انسداد مایع مغزی-نخاعی می توان استفاده کرد.

درمان:

پزشک با توجه به علائم و شدت بیماری جهت درمان بیمار از موارد زیر ممکن است استفاده نماید:

در موارد خفیف بیماری، ترکیبات دارویی که موجب کاهش مایع مغزی - نخاعی می شوند، تجویز می گردد.

در موارد پیشرفته، درمان اصلی جراحی است که در آن عامل ایجادکننده بیماری حذف می شود؛ مثلاً اگر توموری موجب انسداد و ایجاد هیدروسفالی شده باشد، آن را حذف می کنند. گاهی نیز نمی توان عامل ایجادکننده را حذف کرد، به همین علت با ایجاد سوراخی در کف بطن سوم مغزی، بیماری را از بین می برند.

کاربردی ترین روش درمان، قرار دادن شنت (لوله ای ظریف) در جمجمه است که مایع اضافی را از مغز به حفره دیگری در بدن منتقل می کند و بدین ترتیب سر به تدریج به حالت طبیعی بر می گردد.

• درمان توانبخشی: بسیاری از کودکانی که بیماری آنها به موقع تشخیص داده شده و درمان شده اند، با اقدامات بازپروری، فیزیوتراپی، گفتاردرمانی و کاردرمانی توانسته اند زندگی عادی و طبیعی داشته باشند.

در چه شرایطی به پزشک مراجعه نمایید؟

- تورم و قرمزی
- حساسیت در سر شنت
- اختلال در جریان مایع
- اشکال در تغذیه
- استفراغ
- تغییر رفتار و یا منگی
- لوجی

بالا بودن مداوم حرارت بدن یا تب

توجه: چنانچه در اثر حادثه ای مانند تصادف «شنت» از کار افتاد و علائمی مانند: تحریک پذیری و استفراغ های مکرر، اختلال در هوشیاری و بینایی ایجاد شد، باید بیمار را به سرعت به مرکز درمانی منتقل کرد.

